

ADV-veileder 2: Organisering og arbeidsprosess

Målgruppe: Ledere og fagfolk med ansvar for oppdatering av referansebane i det enkelte byområde, inkludert personell som selv ikke benytter dataverktøyet i ADV

Versjon 4 – 29.05.2024

Arealdataverktøyet (ADV) leverer data om arealbruk i byområder til de regionale transportmodellene (RTM). I tillegg til selve dataverktøyet trengs en prosess i hvert byområde der statlige transportetater, fylkeskommune og kommuner samarbeider. Veilederen beskriver arbeidsprosessen som kreves for bruk av ADV og RTM, inkludert tilrettelegging av data som skjer sentralt. Det forutsettes grunnleggende kjennskap til ADV og RTM, se ADV-veileder 1: «Introduksjon til ADV».

Organisering og samarbeid

Bruk av arealdataverktøyet organiseres i tilknytning til arbeidet med regionale transportmodeller (RTM). Statens vegvesen har det overordnede ansvaret av RTM på vegne av transportvirksomhetene. ADV driftes som et fast faglig samarbeid i NTP faggruppe areal under NTP transportanalyse. Delta-gerne i NTP faggruppe areal er: Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), Vegdirektoratet, Jernbanedirektoratet, Miljødirektoratet og KS (kommunesektorens organisasjon). Vi bruker samlebetegnelse «sentrale aktører» etc. for disse.

Hvert byområde velger selv hvordan de vil organisere samarbeid om bruk av ADV og RTM lokalt. Berørte kommuner, fylkeskommune, Statens vegvesen og evt. Jernbanedirektoratet mfl. kan delta. En kan gjerne benytte/ videreutvikle samarbeidsfora som fra før finnes i byområdet.

Hvordan ta i bruk ADV første gang

Når et byområde første gang tar i bruk ADV vil det bli tilrettelagt et eget introduksjonsopplegg fra NTP faggruppe areal som er ansvarlig for drift av ADV. Det inkluderer kursing av de som skal kjøre selve dataverktøyet og mer overordnet informasjon til ledere og andre fagfolk lokalt. Deretter følger alle deltakende byområder faste rutiner som sikrer at det til enhver tid foreligger én gjeldende referansebane for hvert byområde. Denne vil ligge til grunn for analyser av ulike alternativer (tiltaksbaner) inntil referansebanen er oppdatert.

Sentrale aktører kan ha behov for at byområdene kan levere sammenlignbare analyser bl.a. til bruk i nasjonal transportplanlegging, miljørapportering m.m. Deltakende byområder bør derfor følge en fast toårssyklus som beskrives i veiledningen her. Hovedinnsatsen gjøres i partallsår når transportmodellen får nye befolkningsframskrivninger fra SSB.

Med det nødvendige grunnlaget (referansebane) på plass, kan en når som helst vurdere effekt av areal- og transporttiltak (tiltaksbaner); blant annet trafikkarbeid og utslipp. Offentlige aktører styrer arbeidet med referansebaner. Både offentlige og private aktører kan ta initiativ til å få laget tiltaksbaner. Hele arbeidet med en tiltaksbane kan om ønskelig gjennomføres som konsulentoppdrag.

Rollene i ADV

For at ADV skal fungere, må *enkeltpersoner* (fagfolk) tildeles klart definerte roller, uten at dette skal overstyre lederansvar. Rollene innebærer ikke bare oppgaver inne i selve dataverktøyet, men også å skaffe/systematisere grunnlagsdata i samarbeid med andre. Mange fagfolk som deltar i arbeidet vil ikke selv legge inn data i ADV, men bidra med grunnlagsdata, vurderinger mm.

Hvert byområde som benytter ADV sørger for at det til enhver tid finnes tre felles fagpersoner med ansvar for hele byområdet, se Tabell 1. For hver av disse utpekes en stedfortreder. I tillegg må det for hver kommune være en ansvarlig med detaljkunnskap om kommuneplanens arealdel:

Tabell 1: Roller i byområdenes arbeid med ADV

ROLLE		Faglige kvalifikasjoner	OPPGAVER
NTP FAG	NTP Fag-gruppe for areal under NTP transport-analyse	NTP FAG vil samlet sett dekke nødvendig kompetanseområder: - Arealplanlegging - Transportmodeller - Arealdataverktøy	Ansvarlig for drift av ADV RTM. Sentral tilrettelegging som er nødvendig for ta ADV i bruk i hvert enkelt byområde. Bistår byområdeansvarlig ADV og byområdeansvarlig RTM i prosessen. NTP FAG vil være ansvarlig for tilrettelegging av nødvendig data for å ta bruk ADV og eksport og import av data mellom ADV og RTM. NTP faggruppe areal er ansvarlig for å arrangere samlinger i ADV-brukernettsverk, legge til rette for informasjon til brukerne, blant annet gjennom ADV-nyhetsbrev.
R10	Byområdeansvarlig Byområdeansvarlig ADV , kun én pr. <u>byområde</u> .	Areal- og/eller transportplanlegger med solid erfaring fra arbeid på overordnet/strategisk nivå, inkludert kommuneplanens arealdel.	Leder eller sekretær for ADV-arbeid i alle kommuner og fylkeskommuner som inngår i byområdet. Kontaktperson mot dem som driver ADV på nasjonalt nivå (sentrale aktører). Hovedansvar for gjennomføring av prosessen som beskrives i veilederen her og for bruk av dataverktøyet i byområdet. Veileder andre brukere av ADV-dataverktøyet i byområdet («superbruker»). Flere oppgaver i selve dataverktøyet kan bare utføres av Byområdeansvarlig, blant annet å gi eksterne tilgang til å lage egne tiltaksbaner. Kan bl.a. være ansatt i kommune, fylkeskommune, interkommunal eller statlig enhet, og kan samtidig inneha én eller flere av rollene beskrevet nedenfor, spesielt R30.
R20	Byområdeansvarlig RTM , kun én pr. <u>byområde</u> .	Transportplanlegger med solid kompetanse på RTM og arbeid på overordnet/strategisk nivå.	Kjører (eller får kjørt) RTM/DOM for byområdet. Sørger for at transportnettverk til RTM blir kodet (lagt inn). Får melding og logger seg inn i systemet når RTM kjøring skal utføres. Henter datafiler, kjører RTM og legger inn filer med RTM-resultater i ADV. Følger opp innhold i overordna planer for vegnett inkl. sykkeltiltak. Veileder evt. andre som skal kjøre RTM, f.eks. når det lages tiltaksbaner.
R25	Byområdeansvarlig kollektiv , kun én pr. <u>byområde</u> .	Ruteplanlegger etc. med detaljkunnskap om kollektivnett, anbud, kollektivtrafikkplaner mm. inkludert jernbane.	Ansvar for data om kollektivtrafikk som benyttes i ADV, både jernbane, fylkeskommunale tilbud og kollektivtilbud i regi av primærkommuner/private. Bistår byområdeansvarlig RTM med å tolke/supplere rutedata fra Entur (basisår). Fagansvarlig for kollektivnett for basisår, referansebaner og for de tiltaksbanene byområdet utarbeider i samarbeid. Følger opp innhold i planer for kollektivtrafikken, kommende anbud mm.
R30	Kommuneansvarlig areal	Fagperson med inngående kjennskap til kommuneplanens arealdel.	Gjennomfører eller leder kartlegging av parkering og besøk i sin kommune. Legger inn arealdata for sin kommune i ADV, med vekt på tolking av arealplaner. I de største kommunene kan det være hensiktsmessig å fordele arbeidet på flere fagfolk. For små kommuner kan det vurderes om Byområdeansvarlig ADV skal stå for selve datainnleggingen, basert på innspill fra fagfolk som arbeider med arealplan i kommunen.

Rollene beskrevet i Tabell 1 vil til sammen utføre en stor del av det praktiske arbeidet. Det gis ikke føringer for hvor de ulike personene skal være ansatt eller hvordan samarbeidet i byområdet skal ledes/styres. Alle de definerte rollene innebærer periodevis tidkrevende arbeid som det kan være utfordrende for ledere å finne tid til å gjøre selv. Ledelsesforankring kan heller sikres gjennom styringsgruppe etc. for arbeidet i byområdet.

Hvert byområde skal bare ha én gjeldende referansebane som kan oppdateres annethvert år. Ingen andre får tilgang til å lage referansebaner ved hjelp av ADV. Derimot kan alle som ønsker det, uten å måtte betale for det, bruke ADV til å lage tiltaksbaner basert på den offisielle referansebanen. Byområdeansvarlig ADV vi gi tilgang til verktøyet. De som vil utarbeide tiltaksbanen må selv få kjørt RTM og ellers dekke alle kostnader til opplæring av utførende personell.

Byområdeansvarlig ADV, og noen ganger de byområdeansvarlige for RTM og kollektivtrafikk, deltar i fellesaktiviteter for alle byområdene som bruker ADV. Dette er nødvendig for *faglig* koordinering og samarbeid mellom byområdene og med dem som drifter ADV og RTM nasjonalt. Kommuneansvarlige areal deltar i kurs, men ellers mest i samarbeid lokalt, organisert av Byområdeansvarlig ADV. De enkelte aktivitetene og hvem som deltar er beskrevet nedenfor, men det er åpent for flere samarbeidsaktiviteter hvis det er ønske om det. Bruk av nettmøter tilstrebes, men i partallsår, når alle skal oppdatere sine referansebaner, vil det også være obligatoriske samlinger.

«Toårshjul» for ADV-arbeidet

For byområder som har tatt i bruk ADV skal det til enhver tid foreligge en gjeldende referansebane som er utgangspunkt for alle tiltaksbaner. Annethvert år (partallsår som 2022, 2024 osv.) leverer SSB oppdaterte befolkningsprognoser. Referansebanen må da oppdateres, siden befolkningsprognosene er et sentralt grunnlag for bruk av ADV og RTM. Når den nye referansebanen for et byområde er klar, overtar den for den gamle.

Koordinert med oppdatering av referansebanen er det lagt til rette for (og anbefales) at hvert byområde lager et sett med «felles tiltaksbaner» tilpasset lokale behov, for eksempel rullering av kommuneplanens arealdel (KPA) eller regional areal- og transportplanlegging. Sentrale myndigheter og/eller etter fra byene selv kan ta initiativ til og lage tiltaksbaner. Gjennom bruk av ADV vil det være mulig å sammenlikne effekt av planlagte/mulige areal- og transporttiltak i flere/alle byer. Disse kan bli lagt til grunn for planarbeid, tiltaksutredninger, utslippsberegninger mm på nasjonalt nivå. Uansett kan det når som helst kan lages tiltaksbaner basert på gjeldende referansebane for det enkelte byområde.

Tabell 2: Eksempel på «Toårshjul» for koordinert arbeid med ADV

Aktivitet	Ansvarlig i byområdet (rolle)	Odde-tallsår	Partallsår, 2020, 2022 osv.												Odde-tallsår
			jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	
1. Fastsette rammer for oppdateringen		Referansebane fra året før benyttes i tiltaksutredninger													Referansebane fra året for benyttes i tiltaksutredninger
1.1 Faglig oppstartmøte for byområde	R10, R20, R25		X												
1.2 Planlegge arbeidet. Angi referanse- og tiltaksbaner	R10, R20, R25														
2. Innhente og tilrettelegge grunnlagsdata															
2.1 Kode (tilrettelegge) transportnett til RTM	R20, R25														
2.2 Kartlegge parkering og besøk	R10, R30														
2.3 GIS-basert uttrekk av data fra arealplaner	Kommunenes GIS-ansvarlige med bistand fra NTP FAG														
2.4 Tilrettelegge SSB-data og lage tilgjengelighetsmål	NTP FAG														
3. Legge inn referansebane															
3.1 Brukeropplæring ADV og arealfaglig arbeidsmøte	NTP FAG, R10														
3.2 Legge inn kommunedata til referansebane	R30														
3.3 Sammenstille kommunedata og fordele vekst	R10														
3.4 Kjøre RTM for referansebane (basisår, analyseår)	R20														
4. Legge inn tiltaksbaner, oppsummere arbeidet															
4.1 Legge inn kommunedata til tiltaksbaner	R30														
4.2 Sammenstille kommunedata og fordele vekst	R10														
4.3 Kjøre RTM for tiltaksbaner (analyseår)	R20														
4.4 Faglig oppsummeringsseminar, publisering	R10, R20, R25													X	

«Toårshjulet» beskriver hvordan referansebanen oppdateres, med koordinert innsats fra bidragsyterne. Arbeidet gjennomføres i følgende faser:

1. Fastsette rammer for oppdateringen

2. Innhente og tilrettelegge grunnlagsdata
3. Legge inn referansebane (data for basisår og analyseår)
4. Legge inn felles tiltaksbaner og oppsummere arbeidet

Aktivitetene oppsummert i Tabell 2 er nærmere beskrevet i Tabell 3 nedenfor. Alle oppgaver i det enkelte byområde er tilordnet en eller flere av rollene fra Tabell 1. På nasjonalt nivå ivaretar KIT-samarbeidet aktuelle oppgaver inntil permanent organisering kommer på plass.

Tabell 3 beskriver arbeidet som må til for å få oppdatert referansebane og laget evt. felles tiltaksbaner. Dette krever samarbeid mellom sentrale aktører og byområdene. Hvert byområde må til sammen avsette nødvendige ressurser for å utføre sin del av arbeidet og delta i samarbeidsaktiviteter. Dette vil som regel være en integrert del av strategisk arbeid med regionale areal- og transportplaner, kommunale arealplaner og arealstrategier, og i forbindelse med byanalyser og byutredninger.

Innledningsvis (aktivitet 1.2) er det størst behov for forankring på høyere nivå i kommuner, fylkeskommune og lokal statsforvaltning, både for å fordele arbeid, framskaffe ressurser, og for å avgjøre arealbruk/transportnett i referanse- og tiltaksbaner. Deretter vil arbeidet være av mer faglig karakter. For hver aktivitet er det angitt fagansvarlige (roller). Rollene beskrevet i Tabell 1 og framdrift i Tabell 2. Byområdeansvarlig ADV koordinerer arbeidet, og holder kontakten med sentrale aktører.

Tabell 3: Eksempel på aktivitetsplan for oppgaver og ansvar knyttet til oppdatering av referansebaner

	Aktivitet	Ansvarlig Frist	Deltakere/ bidragsyttere	Veiledning
1.	Fastsette rammer for oppdateringen			
1.1	Faglig oppstartmøte / tilrettelegging av prosjekt Når arbeidet med referanse for et byområde starter opp samles sentrale aktører, byområdeansvarlige ADV og byområdeansvarlige RTM/ kollektiv. Møtet markerer oppstart av arbeid med ny referansebane, og brukes til å forberede faglig grunnlag. NTP faggruppe areal har ansvar for å tilrettelegge prosjekt og kartgrunnlag før byområdeansvarlig kan starte prosessen med å legge inn data (se punkt 2.4). Gjennomførte/ planlagte endringer i dataverktøyene. og evt. nye/ endrede retningslinjer for arbeidet gjennomgås, bl.a. hvilke felles basisår og analyseår alle byområdene skal benytte. Hvis det fra sentralt hold (f.eks. NTP) eller fra byene selv er ønske om å lage felles/koordinerte tiltaksbaner er det nyttig å drøfte dette i oppstartsfasen. Erfaringer siden forrige oppdatering diskuteres, og behov/ønsker knyttet til ADV/RTM meldes inn – både for selve dataverktøyene, support/brukerstøtte og veiledningsmateriale. Behov, metodikk og erfaringer knyttet til kartlegging av grunnlagsdata, lokalt samarbeid mm diskuteres.	Lokale aktører tar kontakt med NTP faggruppe areal	Byområdeansvarlig ADV (R10) Byområdeansvarlig RTM (R20) Byområdeansvarlig kollektiv (R25)	Veiledning for arbeidet gis i møtet ADV-veileder 1: «Innføring i arealdataverktøyet» omfatter faggrunnlag verktøy og arbeidsprosess.
1.2	Planlegge arbeidet lokalt. Angi areal- og transporttiltak i referansebane og i felles tiltaksbaner. <u>Eksempel</u> på mulig arbeidsform som kan sikre nødvendig forankring: • <u>Møte 1 i styringsgruppe</u> (februar) gjennomgår føringer fra sentralt hold, bl.a. analyseår og felles tiltaksbaner. Videre diskuteres kartleggingsbehov, hvilke tiltaksbaner som kan være mest til nytte i areal- og transportplanarbeidet, og hvor mye ressurser (personell, tjenestekjøp) de ulike kan bidra med. • Fagfolkene kan deretter samarbeide om å utarbeide forslag til areal- og transporttiltak i referansebane. Det foreslås et antall tiltaksbaner samt hvilke areal- og transporttiltak som skal inngå i hver av disse. Videre foreslås et arbeidsopplegg/ arbeidsfordeling inkludert kartlegging og GIS-uttrekk fra arealplaner. Sommerhjelper, studenter etc. kan vurderes brukt til kartleggingsoppgaver. • <u>Møte 2 i styringsgruppe</u> (april) fastsetter hva som skal inngå i referanse- og tiltaksbaner samt arbeidsopplegg. Arbeidsomfang avhenger av tidligere kartleggingsarbeid og hvor store endringer det har vært siden basisåret i forrige referansebane. Store endringer i transportnett eller mange tiltaksbaner med ulike transportnett gir stort behov for koding av transportnett og kjøring av RTM. Store endringer i arealplaner, arealbruk eller mange tiltaksbaner med ulik arealbruk gir stort behov for arealfaglige vurderinger.	Byområdeansvarlig ADV (R10)	Byområdeansvarlig RTM (R20) Byområdeansvarlig kollektiv (R25) Kommuneansvarlig areal (R30)	ADV-veileder 3: Referanse- og tiltaksbaner ADV-veileder 4: Kartlegging av besøk og ansatte ADV-veileder 5: Kartlegging av parkering ADV-veileder 6: Data fra arealplaner

	Aktivitet	Ansvarlig Frist	Deltakere/ bidragsyttere	Veiledning
	Byområdeansvarlig RTM gjør med bistand fra byområdeansvarlig kollektiv de notatene som trengs for å kode transportnett, se aktivitet 2.1. Kommuneansvarlige areal (evt. Byområdeansvarlig) noterer hvilke arealplaner som skal legges til grunn og sender oversikten til de som skal foreta GIS-basert uttrekk av plandata (aktivitet 2.2).			
2	Innhente og tilrettelegge grunnlagsdata			
2.1	Kode transportnett til RTM Transportnettene som ble fastsatt i aktivitet 1.2 må klargjøres for bruk i RTM. Dette gjøres på samme måte som før ADV ble tatt i bruk, og med samme dataverktøyer, metodikk, rutiner og veiledninger. Arbeidet kalles «koding» og må utføres av RTM-kyndig personell. Det kodes - Ett transportnett for basisår - Ett transportnett for hvert analyseår i tiltaksbanen. Hvis transportnettet antas stort sett uendret fra basisår eller mellom to analyseår kan samme nett benyttes flere ganger. - Ett transportnett for tiltaksbaner som innebærer endringer fra referansebane for samme analyseår. Samme transportnett kan brukes i flere tiltaksbaner. Hvis transportnett i en tiltaksbane er uendret fra referansebanen er det ikke behov for å kode nytt nettverk. Byområdeansvarlig RTM utfører, eller får utført kodearbeidet, for kollektivnett med bistand fra byområdeansvarlig kollektiv. Arbeidsmengden med å kode ulike typer endringer i transportnett kan variere mye. Det er derfor viktig at RTM-kyndig personell involveres allerede mens en fastsetter referansebane og tiltaksbaner (aktivitet 1.2). Hvis ikke risikerer en å «kaste bort» mye arbeid i endringer i transportnett som knapt vil gi utslag i beregning av trafikkarbeid og utslipp – eller motsatt; at en for å spare ubetydelig kodearbeid vil operere med transportnett som kan gi store feil og/eller mye usikkerhet.	Byområde-ansvarlig RTM (R20)	Byområde-ansvarlig kollektiv (R25)	ADV-veileder 3: Referanse- og tiltaksbaner
2.2	Kartlegge parkering og besøk ADV-RTM er avhengig av at byene legger inn grunnlagsdata om parkering og besøk i basisår. Data kan innhentes <u>uten</u> dataverktøyet i ADV, resultater sammenfattes da i regneark. Det er også mulig å legge parkeringsdata og endre virksamhetsdata direkte i ADV. Byområdeansvarlig ADV organiserer arbeidet, men de kommuneansvarlige for areal i hver kommune må gjøre arealfaglig vurdering av kapasitet og fortettpotensial i egen kommune, samt være involvert i innlegging av parkeringsdata. Her vil det ofte være nødvendig å involvere annen fagekspertise i kommunen. Kartlegging kan gjennomføres som fellesprosjekt eller separat for enkeltkommuner. Dette kan være en gode oppgaver for sommerhjelper/studenter, noe en kan ta høyde for i planleggingen av arbeidet på vårparten (se aktivitet 1.2). Flere byområder kan gjerne samarbeide om å involvere aktuelle studiesteder for å rekruttere sommerhjelper. Når et byområde første gang tar i bruk ADV er det behov for relativt mye kartleggingsarbeid. Noen ganger vil det ikke være mulig å få til en fullgod kartlegging allerede første gangen, prioriter da virksomheter/steder med flest besøk, og de områdene der det er vanskeligst/dyrest å parkere. Så kan en ved neste oppdatering av referansebanen gjøre mer finmasket vurdering, inntil en har gode nok data. Deretter er det bare behov for vedlikehold/oppdatering av dataene hver gang en oppdaterer referansebanen (partallsår). <i>Husk at RTM-ADV er strategiske analyseverktøyer, der små endringer ikke vil gi effekt i form av endret, modellert trafikkmønster. Bruk ikke tid på så detaljert kartlegging at resultatene uansett ikke vil gi utslag i modellene.</i>	Byområde-ansvarlig ADV (R10)	Kommune-ansvarlig areal (R30)	ADV-veileder 4: Kartlegging av besøk mm ADV-veileder 5: Kartlegging av parkering
2.3	GIS-basert uttrekk av data fra arealplaner I aktivitet 1.2 ble det bestemt hvilke arealplaner som skal legges til grunn i referansebane. Siden det som referanse bare kan gjelde ett sett med arealplaner gjøres uttrekket uavhengig av analyseår. Det benyttes en kombinasjon av kommuneplanens arealdel (KPA) og mer detaljerte planer som til sammen danner en «mosaikk» av formålsflater med tilhørende data. Resultatet importeres i dataløsningen for ADV. ADV-veileder 6 gir instruksjon for uthenting av arealplandata ved hjelp av GIS. Utføres av GIS-kyndig personell i hvert byområde, evt. kommunevis, i nært samarbeid med kommuneansvarlige areal. NTP faggruppen på areal vil kunne bistå i tilretteleggingen.	Byområde-ansvarlig ADV (R10) Koordinerer	Kommune-ansvarlig areal (R30)	ADV-veileder 6: Data fra arealplaner
2.4	Tilrettelegge SSB-data og lage tilgjengelighetsmål Dette gjøres sentralt, og for alle byområdene samtidig. ADV-veileder 7 beskriver hvordan. Hovedtyngden av datainnleggingen finner sted etter at SSB-data og tilgjengelighetsmål er klare. Data om bosatte og ansatte i basisår hentes fra nyeste tilgjengelige SSB-statistikk. Oppdaterte befolkningsprognoser kommer fra SSB ii juni i partallsår. Prognoser for	NTP fag-gruppe areal. Gjøres sentralt		ADV-veileder 7: Metode og tallgrunnlag

	Aktivitet	Ansvarlig Frist	Deltakere/ bidragsyttere	Veiledning
	ansatte og besøk til ulike typer virksomheter beregnes i ADV med befolkningsprognosen som utgangspunkt (se veileder 7). I ADV kan byene korrigere antall bosatte, ansatte, elever/studenter, besøk, hytter/fritidshus og hoteller. Tilgjengelighetsmålene baseres på transportnettverk og SSB-dataene om soneinnhold, dvs. bosatte, ansatte og besøk pr. grunnkrets. Veileder 7 beskriver hvordan de beregnes. Tilgjengelighetsmålene kan vises i ADV, men ikke redigeres.			
3	Legge inn referansebane			
3.1	Brukeropplæring ADV og arealfaglig arbeidsmøte Byområdeansvarlig kan ta kontakt direkte med koordinator for NTP faggruppe areal ved behov for kurs og arbeidsmøte for ADV-brukere. Byområdeansvarlig ADV og kommuneansvarlige areal deltar. Arealfaglige oppgaver og dataløsningen i ADV er her i fokus. På forhånd skal all innsamling og tilrettelegging av grunnlagsdata være fullført, og ADV helt klart til å legge inn referansebane. Første dag gjennomføres kurs for nye brukere av dataløsningen i ADV og for brukere som behøver oppfrisking. Kurset inkluderer praktiske øvelser inne i selve verktøyet og krever fysisk oppmøte. Byområdeansvarlige RTM må ikke nødvendigvis delta i kurset, de kan evt. få opplæring gjennom eksisterende fora for RTM-brukere. Det anbefales imidlertid at også nye byområdeansvarlige RTM og kollektiv deltar i brukeropplæring.	NTP faggruppe areal	Byområde-koordinator ADV (R10) Kommuneansvarlig areal (R30)	Brukerveiledning for ADV, hjelpetekster mm ligger inne i data-verktøyet
3.2	Legge inn kommunedata til referansebane Straks dataløsningen i ADV er åpnet kan de kommuneansvarlige som har fullført kurs gå i gang med å legge inn data. Primærkommunene gjør all datainnlegging for referansebanen sammenhengende, ingen andre brukere involveres før kommunen er helt ferdig. Byområdeansvarlig veileder og bistår de kommuneansvarlige. Byområdeansvarlig kan selv være kommuneansvarlig areal for én eller flere kommuner. Flere personer i en og samme kommune kan få tilgang til dataløsningen i ADV. Kommuneansvarlig areal: - vurderer SSB-data for ansatte/besøk i basisår, og supplerer data om besøk, basert på sommerens kartlegging. - legger inn data om parkering i basisår (pris/tilgang) etter kartlegging, samt parkeringsdata for hvert analyseår (endringer siden basisåret) - beregner største tillatte utbygging i.h.t. gjeldende arealplaner (nye bosatte, ansatte og besøk pr. grunnkrets), samt rammer for fortetting - legger inn data om nye, store tiltak som antas fullført i angitte analyseår og om virksomhet/arealbruk som forventes avviklet innen analyseår All kartlegging skal på forhånd være ferdig, så det vil være en kompakt arbeidsprosess i kommunene som omfattes av innlegging. Arbeidet må planlegges slik at de som skal gjøre jobben har avsatt nødvendig tid, og en kompakt prosess gjør det mulig for Byområdeansvarlig ADV og sentrale aktører å sette av denne perioden til veiledning og oppfølging av kommunene.	Kommuneansvarlig areal (R30)	Byområdeansvarlig ADV (R10)	Brukerveiledning for ADV, hjelpetekster mm ligger inne i data-verktøyet
3.3	Sammenstille kommunedata og fordele vekst Byområdeansvarlig ADV samler inn data fra primærkommunene. Når alt er på plass gjennomføres operasjonene som må gjøres for alle kommunene samlet: - eventuelt gjøre evt. korrigeringer i kjøretøys sammensetning (til utslippsberegning) - beregne vekst og fordele på grunnkretser med ledig kapasitet. Dette er automatiserte prosesser som ikke krever innlegging av nye data - kontrollere/låse data, og generere datafiler til RTM: merk at data for referansebanen nå ikke kan endres uten å gå tilbake til aktuelt steg og kjøre alle beregninger.. Deretter overtar den som skal kjøre RTM.	Byområdeansvarlig ADV (R10)	Byområdeansvarlig RTM (R20) Byområdeansvarlig kollektiv (R25)	Brukerveiledning for ADV, hjelpetekster mm ligger inne i data-verktøyet
3.4	Kjøre RTM for referansebane (basisår og alle analyseår) Byområdeansvarlig RTM kjører (eller får kjørt) transportmodell, først for basisår. Deretter følger to automatiserte prosesser i ADV som ikke krever annen innsats fra byområdeansvarlig RTM enn å sette i gang beregningene. - etablere tilgjengelighetsmål i referansebane (ADVS) - la arealdataverktøyet omfordele vekst og legge inn «glidning» - vurdere og evt. korrigeres kollektivnett og sonetilknøyninger. Møte der også byområdeansvarlige RTM og kollektiv deltar i gjennomgang på kart. Byområdeansvarlig RTM noterer og koder endringene direkte inn i RTM Til slutt kjøres RTM for referansebane for hvert av analyseårene. RTM-resultater for basisår og alle analyseårene legges inn i ADV.	Byområdeansvarlig RTM (R20)	Byområdeansvarlig ADV (R10)	Brukerveiledning for ADV, hjelpetekster mm ligger inne i data-verktøyet ADV-veileder 7 forklarer og dokumenterer beregningsprosessen.

	Aktivitet	Ansvarlig Frist	Deltakere/ bidragsyttere	Veiledning
	Etter siste RTM-kjøring tar Byområdeansvarlig ADV en siste gjennomgang før data-ene gjøres tilgjengelig for alle brukere. Igjen legges det av ressurs hensyn opp til en kompakt prosess slik at referansebanen er ferdig innen 15. oktober			
4	Legge inn tiltaksbaner, oppsummere arbeidet			
4.1	Legge inn kommunedata til tiltaksbaner Siden ADV er avhengig av resultater fra referansebanen, kan en ikke starte arbeid med tiltaksbaner før referansebanen er ferdig. Tiltaksbaner kan bare lages for de samme analyseårene det er laget referansebane for. De kan initieres på to måter • Som del av fellesprosjektet som beskrives i veilederen her. Hvilke areal- og transporttiltak som skal inngå i hver tiltaksbane, og analyseår ble avklart i aktivitet 1.2. Transportnett ble kodet i aktivitet 2.1. • Frittstående tiltaksbane kan når som helst etableres, også av andre enn de byområdeansvarlige, og det er mulig å gjøre dette som konsulentoppdrag. Bruken av selve dataløsningen i ADV er gratis, Byområdeansvarlig ADV eller sentrale aktører gir tilgang. Men de som vil lage tiltaksbanen må selv bekoste opplæring av personell, koding av nettverk og RTM-kjøring. Ofte kan det være mest hensiktsmessig at én og samme person legger inn alle ADV-data for en tiltaksbane, f.eks. Byområdeansvarlig ADV, særlig hvis det er snakk om små endringer fra referansebanen. Men i ADV er det også mulig å fordele innleggingen på flere kommuneansvarlige, slik en kan gjøre det for referansebanen. I ADV er det mulig å legge inn alternative scenarier for vekst i bosatte, ansatte og besøk. Det må gjøres av Byområdeansvarlig ADV før de kommuneansvarlige får slippe til, evt. av en koordinerende arealoperatør ved frittstående tiltaksbaner. Deretter har kommuneansvarlig areal (eller arealoperatør) mulighet til å legge inn • endrede områder for utbygging, fortetting og transformasjon i henhold til den (alternative) arealplanen som tiltaksbanen innebærer • nye store tiltak (evt. utvikling av virksomheter) som inngår i tiltaksbanen • endringer i parkeringsdata (i forhold til referansebanen) I fellesprosjektet gis en relativt kort frist til å legge inn kommunedata, siden dette uansett skal være god forberedt og en lagt mindre jobb enn referansebanen	Byområde-ansvarlig ADV (R30)	Byområde-ansvarlig ADV (R10)	Bruerveiledning for ADV, hjelpe-tekster mm ligger inne i data-verktøyet ADV-veileder 3 gir også veiledning til dem som skal lage frittstående tiltaksbaner
4.2	Sammenstille kommunedata og fordele vekst Hvis flere har bidratt samler Byområdeansvarlig ADV (evt koordinerende arealoperatør) areal inn data fra primærkommunene (evt. arealoperatørene). Når alt er på plass gjennomføres operasjonene som må gjøres for alle kommunene samlet: • gjøre evt. korrigeringer i kjøretøysammensetning (til utslippsberegning) • beregne vekst og fordele på grunnkretser med ledig kapasitet • kontrollere/låse data, og generere datafiler til RTM: merk at data for tiltaksbanen nå ikke kan endres uten å gå tilbake til aktuelt steg. Deretter overtar den som skal kjøre RTM.	Byområde-ansvarlig ADV (R10)	Byområde-ansvarlig RTM (R20) Byområde-ansvarlig kollektiv (R25)	
4.3	Kjøre RTM for tiltaksbane (analyseår som inngår i tiltaksbanen) Byområdeansvarlig RTM (evt. RTM-operatør) • etablerer tilgjengelighetsmål i tiltaksbane (ADVS) • vurdere og evt. korrigeres kollektivnett og sonetilknytninger. Hvis tiltaksbanen innebærer store endringer i arealbruk, bør det vurderes et møte der også byområdeansvarlige RTM og kollektiv (evt. RTM-operatør) deltar, de noterer og koder endringene direkte inn i RTM og lra arealdataverktøyet omfordele vekst og legge inn «glidning» Til slutt kjøres RTM for hvert av analyseårene, og RTM-resultater legges inn i ADV. Etter siste RTM-kjøring tar Byområdeansvarlig ADV en siste gjennomgang før data-ene gjøres tilgjengelig for andre	Byområde-ansvarlig RTM (R20)	Byområde-ansvarlig ADV (R10)	Bruerveiledning for ADV, hjelpe-tekster mm ligger inne i data-verktøyet ADV-veileder 7: Metode og tallgrunnlag
4.4	Faglig oppsummeringsseminar, publisering Byområdeansvarlig ADV og ansvarlige for kollektiv/RTM bør samles for å utveksle erfaringer og diskutere resultater før referansebanen og aktuelle tiltaksbaner for det enkelte byområde offentliggjøres. Men først bør resultatene være presentert for- og diskutert med beslutningstakere/ledere i det enkelte byområde, f.eks. i lokal styringsgruppe for arbeidet med ADV. Sentrale myndigheter vil oppsummere resultatene til bruk på nasjonalt nivå. Evt. formidlingsaktiviteter for et bredere publikum kan vurderes gjennomført på nyåret.	NTP fag-gruppe areal	Byområde-ansvarlig ADV (R10) Byområde-ansvarlig RTM (R20)	ADV-veileder 8: Data- og resultatoversikt kan benyttes som utgangspunkt for å vurdere resultater.

	Aktivitet	Ansvarlig Frist	Deltakere/ bidragsytere	Veiledning
	Basert på oppsummeringsseminaret legges det på sentralt hold en plan for større forbedringer i veiledninger, dataverktøy, prosessgjennomføring mm innen neste oppdatering av referansebane. Mindre justeringer planlegges ved oppstart av neste referansebane, se aktivitet 1.1. «ADV-syklusen» er nå fullført, og frem til neste oppdatering kan referansebanen brukes til å lage tiltaksbaner, både i offentlig og privat regi.		Byområde- ansvarlig kol- lektiv (R25)	